

Slekter på ei heks og en landeveisrøver

Tannlege Trond Bækkevold (50) har mange utrolige historier om personer i sin egen slekt, flere hundre år tilbake i tiden. Blant de mest spesielle forfedrene er en landeveisrøver som ble satt i tukthus, og ei heks som ble dømt til å brennes på bålet.

Det er mye mer interessant å komme direkte i kontakt med historien ved hjelp av sine egne forfedre, enn å lese om konger og krig i de vanlige historiebøkene, sier Trond Bækkevold.

Vi møter ham hjemme i stua på Elverum, hvor han sitter ved et stort bord. På bordet ligger slekts sirkelen, komplett tilbake til hans tipp-tipp-tipp-tipp foreldrene, kanskje en av de mest gjennomarbeidede slekts sirkelene som finnes i Norge. Imponerende.

Det er ikke bare hans forgjengere som er utrolige, han har også en spesiell historie å fortelle om hvordan han selv begynte å interessere seg for slektsforskning. Det startet på en tur på Maihaugen på Lillehammer, et museum hvor de har samlet bygninger fra flere hundre år tilbake i tiden.

Når slektsforskeren kan finne slike bilder, blir gleden stor. På bildet ser vi Bækkevolds tippoldeforeldre med flere barn og barnebarn på gården østre Uthus i Elverum.

– Jeg var bare åtte år da jeg var med mine foreldre på Maihaugen og så et knøttlite hus. Guiden på Maihaugen fortalte at det hadde bodd en familie med åtte unger og hund i dette lille huset. Kunne det være noen av mine forfedre? Spurte jeg meg selv, minnes Trond Bækkevold. Spørsmålet hang i luften i mange år.

Det lille huset var hentet fra et sted i Gudbrandsdalen og satt på Maihaugen. Bækkevold forsket mange slektsledd tilbake i tiden allerede i en alder av 14–15 år, men fant ingen slektninger fra Gudbrandsdalen, så dette stemte ikke med husmannsstua. Hans forfedre kom fra Elverum, Åmot, Solør og Trysil i Hedmark, med islett av finner.

Blant sine forfedre – på farslinja – kom Bækkevold ikke lenger bakover enn til tipp-tippoldefar Ola Olsen som var født i Åmot i 1805. Problemet var at mannen som var oppgitt som hans far, hadde et vanlig navn som Ola Eriksen. Åtte personer het Ola Eriksen

i Åmot og de to nabokommunene på den tiden.

DNA-test ble løsningen. Bækkevold forklarer:

Heldigvis oppstod gåten på den rene farslinja. Langs den linja, og bare der, arves Y-kromosomet.

Han tok en DNA-test av seg selv for å finne en annen person som kunne matche hans DNA i det frivillige slekts historikerregisteret som er lagt ut på nettet. Slik kom han fram til den riktige Ola Eriksen.

– Jeg fant en DNA-match hos en kar i Nord-Norge som hadde farslinje fra Osen i Åmot kommune. Denne slekta kunne spores videre til en husmann fra Ringeby som het Tore Eriksen, som var bestefar til Ola Eriksen. Tore ble nyrødningsmann i Østerdalen hvor Åmot og Elverum ligger.

– Dermed ble ringen sluttet, sier Trond Bækkevold.

– Bodde dine forfedre fra Ringeby i nøyaktig samme husmannsstue som den du så på Maihaugen?

– Det vet jeg ikke ennå. Det skal jeg finne ut, sier Trond Bækkevold.

LANDEVEISRØVEREN • Det var en gang en mann som var landeveisrøver i Elverum. Det ble et drama, ikke bare for de som ble overfalt og frastålet penger, men for ham selv også. Han ble tatt og satt i tukthus, hvor fangene sonet under forferdelige forhold. Året var 1802.

Dette er ikke et eventyr, men en sann historie om tipp-tipp-tipp oldefaren til Trond Bækkevold. Landeveisrøveren stjal også det de kalte en «tegnebok», noe som var en mellomting mellom lommebok og dagbok. Foruten personlige notater, inneholdt den konstanter og tilgodesedler fra ulike tømmerhandlere.

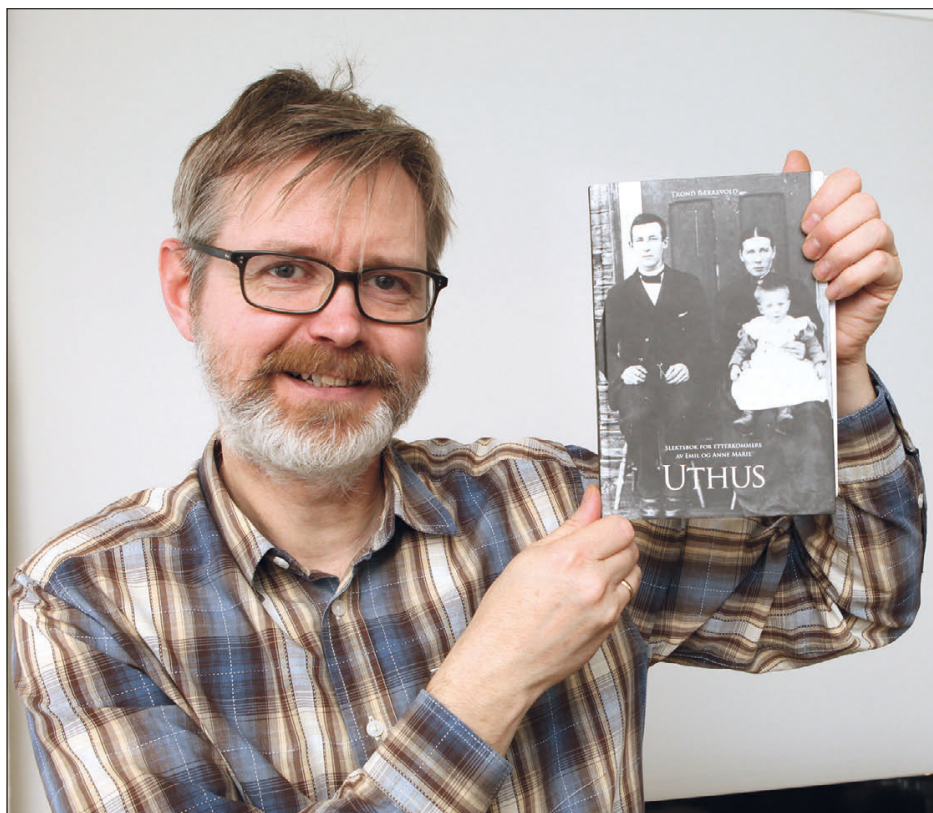
– I tukthuset skulle han bli et bedre menneske. En del av straffen var tvangsarbeid. Alle i tukthuset fikk arbeidskvoter, en bestemt mengde de måtte lage av forskjellige ting. Oppfylte de kvota, fikk de betalt i tukthuset sine egne penger. Og skillingen brukte de til å kjøpe mat i tukthuset. Var man lat, eller syk, ble det smått med mat. Dødeligheten blant fangene var høy.

– Min tipp-tipp-tipp oldefar kom seg ut av tukthuset, skikket seg vel og giftet seg med en jordmor, forteller Trond Bækkevold.

En annen av hans forfedre på 1700-tallet hadde ikke gjort annet galt enn å være drikkfeldig og gå langs veien alene, uten å kunne gjøre rede for seg. Løsgjenger. Løsgjengeren havnet også i tukthus.

HEKSA • Det var en gang en kvinne, som ikke var som andre kvinner, hun ble tatt for trolldom, kalt heks og dømt til å brennes på bålet. Hun het Ingeborg Knutsdatter og bodde i Elverum. Hun levde fra siste del av 1500-tallet og på første del av 1600-tallet. Dette er også en sann historie om en av forfedrene til Trond Bækkevold.

En gang grep Ingeborg inn i en krangel mellom to av svigerdøtrene som var uenige om fordelingen av geitost. Ingeborg skal ha sagt at det

Trond Bækkevold har skrevet bok om etterkommerne av sine oldeforeldre Emil og Anne Marie Uthus på Elverum. – Fem måneder skriving etter 35 år slektsgransking.

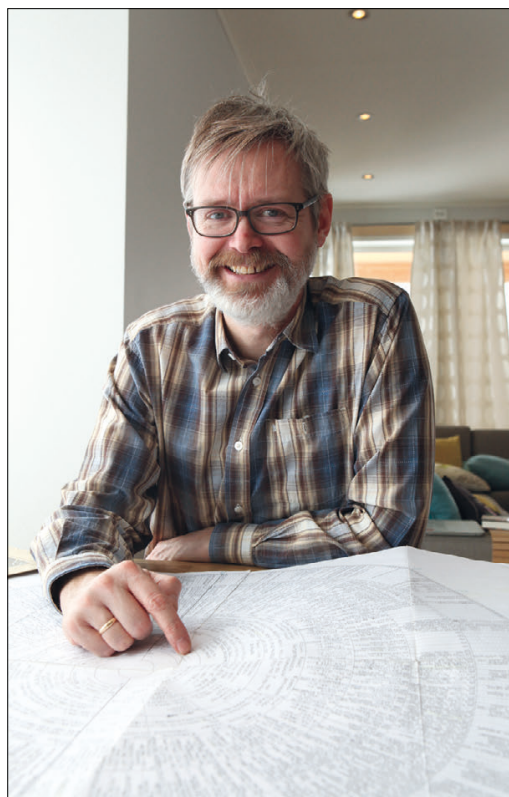
«skulle bli smått med geitost heretter». Og da alle geitene til den ene svigerdattera døde like etterpå – særdeles alvorlig for den som eide geitene i en tid med selvberging – trodde man at Ingeborg hadde forhekset dem.

En annen gang påstod presten at Ingeborg hadde «forgjort» sønnen hans. Sannsynligvis var sønnen psykisk syk, sett med moderne øyne. Hun skal også ha blitt sett ridende på en gris mot den lokale varianten av «Blokksberg», et fjell som ble koblet opp mot hekser.

Ingeborg Knutsdatter ble dømt til døden! I dødsdommen het det at hun hadde utført grove og ukristelige gjerninger, drevet med løgn, og at hun måtte bøte med livet på ild og bål!

Som om dette ikke var nok, mistet Ingeborgs familie sin eiendom, og fogden skulle selv hatt interesse av å tilrøve seg denne eiendommen.

Trond Bækkevold har gransket sin slekt helt tilbake til 1528, så langt han har funnet skriftlige kilder.

Trond Bækkevold er lidenskapelig opptatt av sin slektshistorie, her ved kjøkkenbordet hjemme i Elverum med slekts sirkelen foran seg.

– Jeg har kommet 15 generasjoner tilbake i Elverum. Men i min DNA-profil er det også 30 prosent skogfinner, sier han. Skogfinnene kom fra skogene i Finland.

Trond Bækkevold er slektshistoriker. Han har holdt på med dette, som sin viktigste hobby, helt siden han var 12 år.

Og han har skrevet en bok om etterkommerne av sine oldeforeldre Emil og Anne Marie Uthus på Elverum. Han skriver også i lokalhistoriske hefter med jevne mellomrom. Han deltok for øvrig som ekspert på DNA i NRK TVs program «Hvem tror du at du er?».

FINN SLEKTA • Trond Bækkevold har mange gode tips til de som ønsker å finne ut mer om sin egen slekt tilbake i tiden.

– Det meste er lagt ut på internett. Datamaskina og internett er det viktigste verktøyet, i motsetning til i min ungdom da jeg personlig måtte reise til Hamar og blad i arkivene der.

Gamle «carte-de-visite» bilder er fascinerende. Eline, søsteren til Trond Bækkevolds oldefar, sendte dette bildet hjem fra USA på 1890-tallet. Seks av 14 søsken dro til USA mellom 1885 og 1893

– Hvor søker du for å finne alle opplysningene på nettet?

– Har du fødselsdato og stedet for hvor dine besteforeldre er født, kan du begynne med å søke i kirkebøkene på www.arkivverket.no/digitalarkivet. Der finner du nye opplysninger om dem og deres foreldre, så kan du fortsette å søke om forfedrene bakover i tiden. Det ble påbudt ved lov å føre kirkebøker fra 1685, ikke alle er bevart, men de fleste prestegjeld har kirkebøker tilbake til 1700-tallet.

Andre gode kilder er skattelister, som kan gå flere hundre år tilbake i tiden. Rettsbøker gir mye informasjon om folk som kom på skråplanet.

– Det var i en rettsbok jeg fant historien om røveren. Prøv også avisenes arkiver. Bygdebøker kan være en snarvei til fakta om slekta. En kombinasjon av DNA og skriftlige kilder, er veldig bra, sier han.

Trond Bækkevold, som er tannlege i Elverum, stortrives med slektsforskning som hobby.

– For meg er det et perfekt tidsfor-driv, for når jeg har løst et problem, dukker det opp to nye, sier han.

Så blir det spennende for ham å se om husmannsstua på Maihaugen, den han så som åtteåring, er nøyaktig den samme som hans forfedre levde i på Ringebu i Gudbrandsdalen for flere hundre år siden.

Tekst og foto: Harald Vingelsgaard